

Het is nauwelijks voor mogelijk te houden: 27.000 pagina's Calvijn op één cd-rom. Het project heeft ds. J. Hoekman en kandidaat J. K. Abbink vijf jaar beziggehouden. „De Nederlandse Calvijn is nu compleet. We hopen nog meer Nederlandse theologische werken digitaal te ontsluiten en toegankelijk te maken.”

Door K. van der Zwaag

Uitgeverij Kok (Kampen) start morgen een reclamecampagne voor de nieuwe cd-rom van Calvijn. Volgende week krijgt de cd bekendheid op de beurs Wegwijs. Tot 15 maart is de verkoopprijs 85 euro, daarna 115 euro.

De initiatiefnemers benadrukken dat aankoop van het schijfje alleen al interessant is vanwege de aanwezigheid van de complete Bijbelcommentaren van Calvijn. „Deze commentaren, die enkele jaren geleden door Kok heruitgegeven zijn, kosten alleen al 700 euro.”

Verder bevat de cd bijna 300 preken, voornamelijk uit de zeven delen van "Stemmen uit Genève" (al lang niet meer verkrijgbaar) en de zes delen van "Het gepredikte Woord". Ook de uitgave van de Institutie uit 1559 ontbreekt niet. Verder bevat de cd brieven en catechetische en apologetische geschriften.

Enige tijd geleden kwam er reeds een dvd met Calvijns werken in het Latijn op de markt, vooral interessant voor wetenschappelijk onderzoek. Nu is Calvijn ook in het Nederlands beschikbaar op cd. In het programma kunnen de lezers door het origineel bladeren, zoeken en lezen. Er is een alfabetische woordenlijst met woordfrequenties. Wanneer bij een zoekopdracht de naam "Christus" wordt ingetoetst, verschijnt binnen twee seconden het getal 27.996 op het scherm.

Begin

Het project is begonnen met een vraag van ds. Hoekman aan uitgeverij Kok over de eventuele auteursrechten van de uitgaven van Calvijn. Daarop werden ds. Hoekman en Abbink door uitgever Jilles Bijl uitgenodigd voor een gesprek. Vervolgens gingen ds. Hoekman (45), hervormd predikant in Sebaldeburen, en kandidaat Abbink (36) samen aan de slag.

Er is al het nodige van Calvijn digitaal beschikbaar.

„Maar dat is fragmentarisch, of Engelstalig, of slechts op internet te vinden. Bovendien houden we er rekening mee dat er in de gereformeerde gezindte nog velen zijn die geen internetaansluiting of dvd-speler hebben. Een cd-romspeler is voldoende. De bestanden kunnen op de meeste computers met een ouder besturingssysteem dan Windows XP gelezen en doorzocht worden. We hebben het programma getest op Windows 98 SE, met positief resultaat.”

Abbink: „In de gereformeerde gezindte zijn nog veel oude computers aanwezig. De jongere generatie heeft al lang een nieuwe computer aangeschaft, maar de oudere apparaten zijn nog prima in staat om teksten te lezen en te doorzoeken. Daarom hebben wij bewust gekozen voor een cd, niet voor een dvd. De gebruikers moeten wel beschikken over een e-mailadres, omdat wij eenmalig via e-mail een activeringsbestand opsturen. We hebben dit met goed gevolg uitgeprobeerd via Kliksafe. Men mag wel onbeperkt de geprinte bladzijden met anderen delen, maar niet het programma.”

Binnen handbereik

Als vervolprojecten denkt het tweetal aan het Commentaar op het Oude Testament (COT) of de Prediking van het Oude Testament (POT). „Alles is in principe binnen handbereik”, zegt Abbink: „Augustinus, Luther, Ursinus en Kohlbrugge. Maar laten we ook de orthodoxe Nederlandse theologen niet vergeten met figuren als Bogerman, Gomarus, Walaeus, Hommius, Voetius, Teellinck en Ridderus. En wat te denken van boeken over vaderlandse geschiedenis, de Tachtigjarige Oorlog, boeken over het ontstaan en de identiteit van Nederland, catechisatieboekjes vanaf Calvijn, en bijvoorbeeld het Friese Réveil! Het is alleen nog een kwestie van auteursrechtelijke toestemming, maar in principe valt alles te digitaliseren. Zelfs de herkenning van de gotische letter komt meer in zicht.”

De techniek is hun ter wille. „Moderne software is zo verfijnd dat zelfs een gescande boekvrouw weggefilterd kan worden. Wat blijft is het correctiewerk, en dat is vooral bij een slecht origineel erg arbeidsintensief. Wij zullen in de nabije toekomst een beroep moeten doen op vrijwilligers.”

Onvervangbaar

De digitale versie zal het boek nooit vervangen, denken ds. Hoekman en kandidaat Abbink. Ds. Hoekman: „Toch, het elektronische boek is niet meer te stoppen. Ik lees al jaren boeken vanaf het beeldscherm. Jongeren zijn daar van jongs af mee vertrouwd en zullen dit in de toekomst waarschijnlijk steeds meer gaan doen.”

Abbink: „De uitdrukking "met een boekje in een hoekje zitten" is daarmee nog niet achterhaald. Wel zal de zoekfunctie van de computer in belang toenemen. Veel mensen hebben nauwelijks nog de tijd en de rust om een boek in zijn geheel uit te lezen. Ik kan me voorstellen dat mensen op het beeldscherm stukken lezen en dan printen wat ze nodig hebben.”

Ze zien in de afronding van het werk Gods voorzienige leiding. Soms waren er technische strubbelingen die op het juiste moment werden opgelost. Beiden staan nu met hun project bekend bij de Kamer van Koophandel als "Dioneth": Digitale Ontsluiters van Nederlandse Theologie.

Ds. Hoekman: „Dat geldt ook ten aanzien van de beveiliging. De instantie die het product zou beveiligen, vertelde op het laatste moment dat de bestanden niet genoeg omvang hadden om te kunnen beveiligen. We hebben toen contact gezocht met een oude bekende uit New York die op dat moment in Parijs was. Binnen enkele uren hadden we het programma in huis en was ook deze laatste hobbel genomen.”

Verrijking

De cd betekent een verrijking voor het theologisch onderzoek. Daarvan zijn de beide initiatiefnemers overtuigd. Abbink: „Als gezocht wordt op het trefwoord "herbergzaamheid", zie je in één oogopslag het spellingsalternatief "herberging". Je moet zelf maar eens spontaan op zo'n trefwoord komen. Op deze manier leer je het jargon van Calvijn en zijn vertalers snel kennen. Bovendien is het project financieel gezien interessant voor studenten. Zij hebben vaak niet het geld om een complete bibliotheek aan te schaffen. Met deze cd-rom hebben ze voor een luttel bedrag een forse bibliotheek onder handbereik.”

Waarom begonnen met Calvijn? Abbink ziet de waarde van de reformator vooral in diens katholiek gereformeerde gezindheid. „We weten dat voor Nederland dijken noodzakelijk zijn. Voor mij is Calvijn zo'n dijk in de theologie. Als de dijken breken, wordt het water troebel. Dat geldt ook voor de theologie. We hopen dat men van Groningen tot Terneuzen weer Calvijn gaat lezen, vooral de jongere generatie. Met deze cd wordt Calvijn ook voor hen aantrekkelijker. Want jongeren zijn zeer vaardig met de computer.”

Ds. Hoekman: „Antiquariaten klagen steen en been over hun afzet. Het is een feit dat jongeren in de huidige beeldcultuur níét zo snel meer een boek pakken. Als teksten digitaal beschikbaar zijn, wordt Calvijn

wellicht weer meer gelezen. We hebben met ons project vooral een ideëel doel, maar er is wel geld nodig om zulke projecten ook in de toekomst te kunnen realiseren."

Abbink: „De theologie van Calvijn werkt samenbindend en overstijgt nog steeds de kerkmuren, te midden van een zondige en gebroken wereld. In het leven met Christus verwacht een klein geloof kleine dingen, maar een groot geloof grote dingen van God door de kracht van de Heilige Geest. Zo'n Calvijnproject kan deze verwachting alleen maar ondersteunen."

Duizenden bladzijden Calvijn op één schijf

- Calvijns Commentaren op het Oude en Nieuwe Testament (samen 20.000 bladzijden);
- Bijna 300 preken;
- Vele brieven;
- Drie delen Institutie (editie Sizoo, 2004);
- Catechetische geschriften;
- Diverse andere geschriften, zoals:
 1. Traktaat der ergernissen,
 2. Tegen de libertijnen,
 3. Heiligen leven bij Christus,
 4. De gelovige en de papisten,
 5. Calvijn en de nicodemieten,
 6. Raadgevingen,
 7. De uitverkiezing,
 8. Over samenkomsten en conciliën,
 9. Nachtmal van Christus.